

TAULA

de lletres valencianes

ESTUDI

E. García-Carrillero

SUMARI: Estampes nòrdiques, JOAQUIM REIG.—Concepte de la cultura, F. CABALLERO I MUÑOZ.—Elogi de la Prosa, CARLES SALVADOR.—El «Llibre de les dones» de Jaume Roig, V. LLORENS.—El secret de la felicitat, NAVARRO-BORRAS.—Maurice Ravel, el gran músic de França, EDUARD RANCH.—Col·leccionisme, ENRIC DURÁN I TORTAJADA.—Poemes, SALVADOR VERDEGUER.—Notes.—Bibliografia.

Número 14

PREU: 25 cèntims

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES
REVISTA LITERARIA MENSUAL

DIRECCIÓ:

Guillem de Castro, 35

ADMINISTRACIÓ:

Ciril Amorós, 39

VALENCIA

Director: A. PIZCUETA

Administrador: GODOFRED HERNANDEZ

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ ANUAL

Ordinària (Un exemplar cada mes.. . . . . 3 PTES.
Protectora (Dos exemplars. . . . . 5 “

Esta classe és feta per tal de que puguen enviar un número de propaganda a un Círcul, Biblioteca o amic. Pensen que a València casi tot està per fer i és obra de molts la que ens havem proposat.

AVISOS IMPORTANTS

Cada autor respon en absolut del treball que signa.

Els originals no es tornen.

ALS SUSCRIPTORS:

Caducada la subscripció del primer any de nostra Revista, preguem als subscriptors que residixquen fora de València ens envien per gir postal o amb sagells de correus l'import del segon any de subscripció.

Este número ha passat per la censura governativa

:: Els tresors de nostra llengua són posats a preus que tots poden pagar.

LA CRÒNICA DEL REI JAUME I

i

LA CRÒNICA DE MUNTANER

(A 2 pessetes el volum.)

Col·lecció «Els nostres clàssics»

De Jaume Roig

El Llibre de les Dones

Pròleg i notes de

F. Almela i Vives

SAN VICENÇ FERRER

(Un volum 1 pta.)

EDITORIAL BARCINO

Portaferrisa, 17. — BARCELONA

PER A REGISTRAR

Patents, Marques, Models Industrials, Especialitats Farmacèutiques, etcétera

escriuiu sense cap compromís a la coneguda

Agència General de Patents i Marques

CLARKE, MODET & Co

CASA FUNDADA EN 1879

Sucursal per a Catalunya, València i Balears:
Rambla de Canaletes, 6 - BARCELONA

Oficina Central:

Alcalá, 67 - MADRID

FÁBRICA DE SOMBREROS

Héctor Bogani

es complau en participar a sa distingida clientela queda oberta en la seua fàbrica la

venda al detall

dels sombreros d'ivern a preus mai coneguts. Llana, des de 6'50 pessetes. Pèl, classe garantitzada des de 7 pessetes.

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

VOLUM II

NOVEMBRE 1928

NÚMERO 14

Estampes nòrdiques

La inquietud del Nord

El poeta alemany ja va dir en versos suavisíssims com el Nord sent una melangiosa inquietud per les terres del Sud, com el pi somnia en la palmera. Més aquesta inquietud és recíproca. Els paisos plens de boira, tendrament esfumats, amb els seus arbres d'un verd fosc, amb els seus llacs i canals que regalimen serenor i pau han estat sempre una visió pertorbadora per als homes inquietos del Mediterrani. Holanda, Dinamarca, Escandinàvia, Anglaterra apareixen als seus ulls com terres feèriques plenes d'encís. El nostre gran cavaller Tirant començà les seves aventures en una cort de l'últim dels dits paisos. Per la meua part voldria dibuixar ací algunes estampes nòrdiques que fixaren ràpides la visió d'un parc, l'impressió d'una lectura, el agradós record d'una dona avançant contra vent per la cuberta d'un vaixell en mig del Bàltic, encara que fos tan sol per ironisar al voltant de l'acusació de localista que el sector més «provincià» de la nostra intel·lectualitat ha fet al valencianisme polític i literari posant un gest d'ampla visió, en la seva frase, destinada a impressionar als nostres bons menestrals i homes de cafè.

Arribada a Anglaterra

Des d'el barco o de l'avió la vista de la costa anglesa pren un caient especial. Uns acantilats blancs, primer entre boires, després més clars. Sembla com si tota la illa s'alcés sobre el mar i fos un ésser ple de vida. «Liners» de gros tonelatge que marxen ràpids; el vent fortíssim, tonificant en la seva fredor, i a l'últim, ja quasi dins del port, unes cases al lluny, rojes i grises, en mig de la verdor, semblant talment aquelles de fusta i cartró amb les que juguen els nostres infants. Ja en terra camps i camins exquisidament cuidats; manades de bous que pasturen tranquilament als prats; gallines de raça que corretejen picant, i altres bestioles, com corbs i codornius, tot sembla posar pau en l'ambient. Un home de llunyana contrada que el traslladaren per l'aire allà, no podria mai arribar a sospitar, que a un extrem dels camps que recorría, havia de trobar la major ciutat del món i altres de població tan densa com ara Liverpool Birmingham, Southampton...

En un camp clos hom veu uns caballs pasturant—magnífics exemplars—que finit el treball de cada dia queden allà sense cap aparell i en completa llibertat. ¿No serà massa audaç i precipitat vore en aquests intel·ligents animals el símbol de la vida anglesa molt lliure per als individus dins un cercle que formen les normes socials i morals i els principis filosòfics que quasi sense adonar-se els dirigeixen i els orienten?

Els parcs

Potser lo més típic d'una ciutat con Londres siguen els parcs. La seva extensió ens sorpren a nosaltres homes del Mediterrani, puix els jardins ciutadans ens semblen obres que han de quedar dins l'inmediat domini dels seus guardians. Un immens llençol d'un verd ufanós i grans arbres separats els uns dels altres. En estiu dirieu una esmeralda sobre terra i uns illots de branques negres i de fulles tendres en l'aire; en l'hivern el mateix verd en terra i uns arbres nus de fulles en l'aire.

La llibertat de maneres en un parc anglés és gran. Hom seu en terra, s'exten tot a la llarga, fa carreres com un infant. Allà els nens i els gosos es creuen en un paradís, no senten al seu damunt cap limitació. Les noies amb les seues cames allargades i fines abandonades sense cap recança a totes les mirades, i un llibre o un diari a la mà, descansen. Les parelles parlen i miren els núvols que passen i als voltants coloms, òbiles, teuladins, algun esquiol, ramats d'ovelles, i als parcs més allunyats cérvols que passen pel vostre costat. Hide Park, Kensington Gardens, St. James Park, Richmond, Hampton Court, no sou fàcils d'oblidar.

JOAQUIM REIG.

Concepte de la cultura

TAL volta els valencians exagerem una miqueta quan ens lamentem de la indigència de nostra cultura, de la manca d'esforços per aixecar, en tots los òrdens, nostra gloriosa personalitat històrica. Potser nostres ambiciosos anhels a este respecte ens fan mostrar massa severos.

Els asidus a les biblioteques solen vore's sorpresos sovint amb gustoses troballes. Ara son eruditíssims treballs d'investigació en terrenys que creïem vèrgens en absolut. Ara son contribucions a l'aclariment de tal o qual problema científic atanyent a la nostra terra. Ara son lloables intents de sistematització de determinats estudis escampats en estèril anarquia. Obres pacients, treballades,—cristalització sovint d'una vida d'intens dinamisme espiritual—que, per dissort, jauen ocultes al coneiximent assedegat de la joventut, que podria trobar en elles una rica deu de suggestions i estímuls per a executar l'obra de cultura de que València es troba tan necessitada. No oblidem al dir açò, l'esterilitat d'alguns d'estos treballs de que parlem, ocasionada casi sempre per la estratificació de nostre esperit nacional, i, sobre tot, l'erroni empleu de la llengua espanyola fet d'ençà l'època de la decadència, per a tota obra de contribució científica.

Ocurrix també sovint, que moltes d'estes obres meritòries són fetes en edicions de tirades limitadíssimes—vint-i-cinc, quaranta exemplars—en papers costosos, relligats luxosament. Clar, que estes edicions no han tingut mai cap transcendència al públic estudiós que s'interessa, de manera especial, pel contingut i, secundariament, pel recipient. L'única destinació d'estes gracioses mostres de noble esforç infructífer, ha sigut la d'enriquir els prestatges pròcers dels amics bibliòfils. El menys avisat comprén que un llibre considerat baix este aspecte no adquireix més vàlua artística ni major eficàcia, que la que es pot atribuir a un moble esvelt, a un gerro graciós.

Dimanen segurament estos fets d'un concepte de la cultura huí, per sort, desaparegut casi per complet. A través d'ells s'endevinen els mòbils insignificants que'ls han produït. Fins fa poc abundaven els senyors científics qua no perseguïen altre premi a les seues investigacions i treballs que'l gaudi d'aquella condició aristocràtica que sols proporciona el conreu de la ciència i de les Arts. Altres voltes era l'ambició d'ocupar un seient en les il·lustres acadèmies.

Això, com és natural, ha vingut a produir una cultura, diríem, de luxe, supèrflua i aparatosa casi sempre com totes les variants d'este caire de la vanitat humana. Potser, ésta haja sigut una de les més poderoses causes de la impopularitat de la cultura genuïnament valenciana. Així veïem cóm, mentres les disciplines que podriem anomenar *pures*, és a dir, sense contacte amb la realitat immediata, tals com la arqueologia i la paleografia, per exemple, han tingut abundós conreu, els altres, de major transcendència democràtica com les ciències filològiques, com la literatura en general, han sigut llastimosament negligits. Heus ací una causa més de l'ús exclusiu de l'espanyol en les obres de cultura i de l'abandó de la llengua nostra en boca del poble. La idea de luxe, a nostra terra, tots sabem, que fa molts anys és vinculada a l'empleu del castellà, tant en el llenguatge parlat com en el escrit.

Per fortuna els temps i el concepte de les coses han canviat profundament d'un quart de sigle ençà. Huí les vanitats i els petits mòbils infecundes han derivat cap a altres indrets. Es treballa amb més noves i eficaces ambicions. Es tendix a assolir altres metes prou més profitoses per al cabal de nostra cultura pàtria.

La generació estudiosa d'ara, mancada del mètode, de la sistematització, entrebancada a més amb la inasequibilitat de la llabor realitzada per els hòmens que la precediren, escruta, forceja amb fervor per crear se una pauta, una orientació en la seua formació autodidacta. Es una obra que, per dissort, no podrà agrair, com ho haguera fet amb tot lo cor, a la eficàcia guiadora del Centro de Cultura Valenciana, creat precisament per a este fi.

I els fruits maravellosos no han de tardar a fer-se obiradors. Perque, repetim, a este petit grup estudiós el mena un ideal més alt que'l que mogué l'impuls creador de

molts—no tots!—d'aquells investigadors i literats a que abans al·ludiem. Ara, la joventut valenciana persegueix un ideal de reconstrucció de la cultura nostra, sense mixtificacions ni influències foranes; aspira a democratitzar (valga'ns la expressió) nostres lletres i amb elles el coneiximent de la vàlua històrica del nostre poble; ambiciona despertar la consciència estomordida de la nostra gent i fer possible la surgència d'un grup selecte dirigent compostat per tot lo millor de les intel·ligències valencianes; mira tant com cap al Pretèrit cap al Futur... I, sobretot, l'amor a nostre verb el sent d'una manera més pura i absoluta.

F. CABALLERO I MUÑOZ.

Elogi de la Prosa

SENSE dubte ningú és més difícil escriure bona prosa que bon vers. Les renaixences literaries dels pobles que han tingut passes endarrere en el conreu idiomàtic han estat començades per els poetes en obediència, segurament, de la facilitat, de la espontaneïtat. Quan l'idioma és ja depurat i suficientment apte apareixen els prosistes d'alta volada que el prenen i el treballen profitosament i gloriament car dels escrits literaris aquell qui dona més to és el fet en prosa. I no oblidem que en el renaixement d'un poble la seua prosa literaria és un graó, primer i fonamental, per a ascendir a la prosa neta, diguem-ne prosa de la cultura. Així: si els llibres de literatura son un bon exponent de la cultura d'un poble, els llibres aliteraris son un major exponent encara. Al costat dels poetes admirem els novel·listes; i al costat d'aquestos admirem, en escendència en quant escriptors, els assagistes i, en general, els tractadistes científics, els historiadors, els filòsofos... Son ells, verament, els que fan avançar, progressar les nacions.

Una llengua és plena de vida quan la totalitat de la vida batega en les seues proses. La vida en tots els seus aspectes cultes. Allavors tampoc mai no falta el poeta; però aquest si no és genial fa l'ombra escassa. Un poble civilitzat té sempre una llengua treballada en el cultiu de la prosa. Procurar-se una bona prosa ha estat d'un alt interès per part dels directors de pobles.

Els llocs comuns «prosaïsm», «prosa de la vida» i altres d'aquesta natura han creat en el vulgus un malentès. Deuria destruir-se. Els mals escriptors, els que son impotents d'aclarir i manifestar els seus pensaments, les seues idees recòndites s'abraonen al vers. El vers—i més encara la fullaraca que poden collir per mal vestir les versades—és una excel·lent forma de manifestació per a tals individus. Tot i fent vers mitjanament dolent hom pot aparentar la coneixença del llenguatge, la puresa del llenguatge. La sonoritat ofega les idees i l'ignorància vesteix un ropatge brillant. Vet ací com, tot i fent versos, una llengua pot continuar migrada i inhàbil per a especulacions que requereixen la prosa. El vers, en el millor dels casos, és una exornació, una festa de l'idioma, un miracle graciós de forma. No fa son bon profit sinó en les grans troballes espirituals. Expressió d'iniciats, d'élite, no és massa aprofitable, ni prou entenedor per a tot un poble. Els poetes són un mon apart entre els cultivadors d'una llengua. Ells tenen, o deuen tindre, a més de la prosa impecable, el do, la flama sagrada, la gràcia imponderable de saber construir frases amb idees, amb imatges i encara amb la superfluitat, si és vol, del ritme i de la rima. El poeta que fa bons versos deuria ser, i sovint ho és, un bon prosista.

El camí fóra, doncs, el contrari que s'acostuma seguir en els pobles de llengua renaixenta. Fer-se, primerament, prosista per a elevar-se a versificador.

Però el poeta neix i el prosista se fa.

* * *

No direm que a València li sobren poetes, bons escriptors de versos. De fet li'n falten. El que si direm és que no tenim prosistes. Llevat de dos noms, únics, no tenim cap prosista. I caldria que els joves afeccionats a la literatura es lliurassen a la prosa

més prompte que al vers. Hi ha la dificultat de fer-la bé, es cert; però la glòria i el profit, aparellats, són majors.

El públic lector demana, busca més la prosa que no el vers. Un llibre de poesies té sempre manco venda que un llibre de proses. Per la llei del mínim esforç en braços de la qual ens lliurem sovint, se sol publicar llibres de versos construïts amb una facilitat inconeguda per el lector. Moltes vegades un tal llibre és un treball descansat: el vestir-lo d'un oripell que cal proclamar. Però nosaltres, escriptors valencians que sentim la responsabilitat de l'època que infantem, no deuriem enganyar-nos escudats amb el fàcil títol de «poetes», ni debem enganyar el poble.

El llibre literari de proses, recull de proses, ja és més difícil de fer; la novel·la en té més de dificultats; i un assaig encara les conté augmentades. Els escriptors valencians, en llur formació ascendent, deuen escriure prosa, abandonant la rima, siquera temporalment, si tanta vocació tenen per la poesia, i abordar les dificultats de la prosa. Cal escriure novel·la i assaigs.

Es quasi segur que alguns poetes que no han aconseguit un nom en la jove colla de versificadors actuals tenen condicions sobrades per a esdevindre uns admirables prosistes. Posats a fer novel·la bo i aprofitant llur abundosa imaginació i tenint cura de construir una prosa neta de forasterismes, gramaticalment segura i amb una ortografia amb ulls a la cara i civilitat al cor, els eixirien els llibres magnífics que el públic espera. Requereix més paciència, certament, més cultura, més estudi que no els versos, però és d'un èxit segur, d'un nom més fonamentat, d'una glòria més duradora.

Fer dotze capítuls de novel·la té més treball que no dos dotzenes de poesies. La novel·la té, però, més vida. I com que l'escriptor amb la vida de la seua obra té conec-tada la pròpia notabilitat i fama deu decantar l'esforç a l'escribit, al treball que més perdurable fassa el seu nom i major benefici pugua fer als seus lectors com a individus isolats i com a col·lectivitat ciutadana.

No tenim novel·listes, no tenim assagistes i ens calen.

* * *

Els lectors en reseguir aquest elogi de la prosa han recordat, segurament, els noms i les obres d'Homèr, Virgili, Dant, Ausias March, Shakespeare, Goethe, i, encara, d'altres poetes. Han recordat, no res menys, els genis.

També ens manca, ara, als valencians, el poeta genial. A l'escriptor que senta al cervell l'escalfor de la flama del geni li recomanariem, rònegament, la versificació de les seues inspiracions. Però me temo que si no és hàbil per a bastir una perfecta prosa aquell foc interior que pot abrandar-lo no mai es manifestarà en el vas aurífic i dringant del vers que anhela.

Cal fer prosa, perfecta prosa. Amb ella obtindrem el degut cultiu de la llengua, l'interés del poble i el breçol dels poetes genials que son —sense paradoxa— el major i millor elogi que de la prosa pot fer-se.

CARLES SALVADOR.

La Col·lecció «L'Estel» inaugurarà les seues publicacions amb un llibre de versos de Francesc Almela i Vives, «L'Espill a trossos», que apareixerà durant el mes de desembre.

Del començament d'una empresa depèn moltes vegades el seu èxit.

Les poesies d'Almela i Vives, riques d'expressió, profundes i gracioses alhora, és la millor iniciació a que podiem aspirar.

«L'Espill a trossos», el primer volum de versos d'aquest poeta admirat, ha de portar a la novella col·lecció tota la simpatia de que és capaç el nostre públic.

El "Llibre de les dones" de Jaume Roig

VET ací una edició (1) del gran satíric valencià. La col·lecció E. N. C. ens ofereix aquesta vegada un Jaume Roig presentat acuradament per el més jove i gustós dels nostres erudits. Parle de l'Almela i Vives.

Hom desitjava vivament aquesta publicació. L'edició de Chabàs no podia, per la seua natura, sortir del cercul estret de l'erudició. Cobia, doncs, presentar Jaume Roig al gran públic, però dignament, no pas deixant la seua obra al mig del carrer despullada de tota mena de depuració crítica, com erem avesats dissortadament amb les publicacions divulgatives de les obres cabdals de la nostra literatura clàssica. Aquesta serietat literària és una de les virtuts més remarcables de les edicions que E. N. C. ens venen oferint amb una regularitat ben lloable. D'altres coses contribueixen, també, a fer gustosa la lectura d'aquests volums. Un format agradable, una estampació neta i elegant, son gràcies externes no gens menyspreables.

Tanmateix em serà permés de fer algunes observacions de detall.

Trobe que les proporcions dels vocabularis que acompanyen els textos són, fins ara, massa modestes. La diferència que va del català medieval a l'actual no és de gran consideració. D'altres llengües romàniques ofereixen transformacions de més importància. Cal, però, no oblidar que una gran part del nostre lèxic viu, sí, però ofegat en una vida pobra i dialectal, que a poc a poc fa hom tornar a la vida culta, literària. No hi ha una transformació profunda del lèxic; hi ha un lexic pobre, reduït, que cal examplar abundantament amb la llengua dels clàssics.

D'altra banda pense que els vocabularis representen la mitat o menys de la tasca a fer. Recollir el vocable isolat és insuficient. Una comprensió perfecta dels textos no es pot assolir sense una explicació de frases típiques de la llengua, sense un comentari als proverbis.

Les notes als textos son igualment escasses. El llibre guanya en caràcter divulgatiu amb abundància de notes. Si aquesta no és la intenció de E. N. C. cal bé que vullga fer passar per erudites les notes als seus volums. Així i tot la nota deu anar al peu de pàgina. Hom ha concedit massa a l'elegància tipogràfica.

Tanmateix en el cas present sembla el contrari. Quin gust podeu provar a vore desfeta la graciosa columna de versos de Roig en una continuïtat que pertorben encara més els espais en blanc que separen cada vers? Hom vol justificar aquesta nova forma d'editar versos parlant de «la fuga d'uns versos tan petits», pel desig de que «el lector pugui assaborir mes reposadament el sentit del text». N'estic convençut: el desig de rellegir mantes vegades les estrofes càustiques i menudes de l'«Spill» no hi vindrà estimulat molt sovint amb aquesta disposició.

Vingam ara a l'editor. El caràcter de l'edició no podia permetre a Almela i Vives moure's amb llibertat completa. I dic açó entre altres coses pensant en el pròleg saborós que encapsala el llibre. Jaume Roig es sempre interesantíssim. Vist per Almela ho seria més. Deixant de banda la sàtira general de l'«Spill», pense en aquelles breus puntades iròniques i en aquells jocs de paraules que llampeguen. Ací hi ha un gust bo i saludable per la ironia, amb un caràcter ben valencianíssim, que en Almela sembla rebrotar ben sovint. Tradició de la terra, que continua encara, certament. I si Almela i Vives te gust en vore al seu Roig posar-se les ulleres i anar a la seva cambra a la casa del carrer de Cordellats per tal de corregir son llibre, jo el tindria també en vore a Almela—sense ulleres, però—capficar-se dintre la rica matèria dels nostres *clàssics del riure*, i sortir amb la conquesta d'un altre llibre—que trobem a faltar cada dia més—que seria, com seu, ple de frescor, sobrietat i gràcia literària.

V. LLORENS.

(1) Jaume Roig. Llibre de les dones o Spill. Text, introducció, notes i glossari, per Francesc Almela i Vives.—«Els Nostres Clàssics».—Barcelona, 1928.

El secret de la felicitat

En arribar al fossalet, Martí, es va girar i saludà. En la llunyania moradencia dels pins degueren volejar les ales d'un mocadoret femení. Ell ja no ho veia. Les seues retines quedaven plenes de crepuscle. La naturalesa pidolaire anava captant ombres i el cel llençava la moneda del sol a la verda pàtera que semblava la pinada, rodona i arrupida, al peu de la montanya. Sols una taca de color de rosa li feia pensar que allí estava la casa... i *Ella*.

Devallà poc a poc del fossal, xiulant i aïtant se el camal amb una vergallineta que havia recollit del camí.

—¿Qué redimonis té esta lletja!—va dir de sobte, com si parlés amb algú que la coneguera.

I es va capficar en pensaments de rebeldia i per moments s'indignava amb ell mateix.

—¿Que m'importarà a mi esta rara per a vindre cada dia a veure-li el gep? ¡Vejam!

I la verga espolsava els camals amb la nerviositat que li era comunicada por un desficiós.

—No torne ja, no. —Dia, Martí, volent convéncer-se.—No. Demà i prou. Demà em va a dir com s'apanya per a fer eixa rialleta que sembla la del que té la clau del rebost. ¡Que és feliç!... Ja ho sé; massa que m'ho diu. Si es mirés a l'espill prou que es desenganyaria... I després de tot... ¿a mi qué?

Però a d'ell sí que l'importava aquella esquifida doneta geperuda, raquítica—*doña Ojos*—que li dien els de poblat.

—Enveja—dia Martí—perque la veritat; ulls com els d'ella, gràcia per a parlar no sé qué redimonis! que t'abobaba, aixó bé ho tenia de primera.

Però a l'endemà ho anava a aclarir.

I rondinant es trobà a la porta de sa casa, marcit i amargat i seixe gust de fer ja res aquella nit.

La seua mare, iracunda, li llençà la salutació:

—¿Qué, ja hem vist a la bruixa? No cal preguntar. *Mon* anem contents i venim amb cara de *gusarapa*...

—¡Mare!...

—*Mare*...—retrucà estrafent-lo la vella.—¡*Mare!* ¿Hau vist? Ni força té per a parlar com els homens. *Pues* mira, Martinet, amb eixa *mona* no t'has de casar. Primer tiraré la casa barranc avall.

—¿Qui pensa en casar-se?

—I per qué vas tantes vegades?

—¿Ho se jo, mare? Té coses que per aquí no es troben...

—Clar; la gepa.

Martí es troba més disgustat que venia i callant se'n entrà al seu dormitori.

La seua mare restà invocant a la Cort Celestial.

* * *

A la vesprada següent, després de la conversa banal i passat el greu i fastigós espai en que es parla de les variacions atmosfèriques, Martí, digué solemne:

—Marta. La seua rialleta em fa mal. Jo necesite saber eixe secret per a esser feliç.

—Ja el sap, respongué somrient, la gica.

—¿Ja? ¿Qué és?

—El que acaba de dir. La rialleta que li fa mal. ¿Veritat que vosté no es somriu mai?

—Veurà... La veritat... no he posat esment...

—Perquè no somriu. Quan senta necessitat de somriure a cada minut mirarà les

coses, totes, pel·hoc més bonic es convencerà de que l'humanitat és estúpida i frobarà xistoses moltes situacions.

—Com la meua ara, no?—digué en ex abrupte.

—Veieu com no sabeu somriure? Vos fa mal la meua rialla? No amic. Vos molesta el meu gep. Ara em voldrieu perfecta per a dir-me alguna cosa... que jo us agraixe molt, però que'm faria riure...

—I aixina també us la diré...

—No, no. No'm digau res No res d'impetuositats; no res de violències; res d'impaciència. No. Càlcul, estudi, tenacitat somrisenta .. aixó Una miqueta de polidesa...

—¡Rediable!—botà Martí.—Puix que qué es pensaveu que anava a dir? No se cria la mel...

—¿Veieu com no sabeu somriure? No sereu feliç!

NAVARRO BORRAS.

Maurice Ravel, el gran músic de França

QUAN aquestes línies apareguen, estarà ja a València o faltará poc per a que arribe, l'eminent artista.

Hem rellegit pàgines que tracten sobre ell i el seu art i ens han recordat aquells versos que el poeta espanyol Manuel Machado va escriure en honor de França i que acaben dient:

«Cuanto es para vosotros bello y noble y gallardo
gallardo y noble y bello para nosotros es

y el sin miedo y sin tacha caballero Bayardo
no sabemos si era español o francés».

Efectivament el director de la «Révue Musicale de París», Henri Prunières, diu en un article i parlant de Ravel: «Aquest basc, aquest mig espanyol, sorgix d'una família molt parisina» .. I altre molt distingit escriptor francès, André Suarés, comença un escrit seu dient: Per parisi que siga i fins tan bon *bec* de París, Ravel és el més espanyol dels artistes «Respon millor que cap altre a la idea que hom sol fer se d'un gran músic a la manera d'Espanya; té de Goya i de lo picaresc; té de la fira i de Manet»... I més avant: «Jo reconec Espanya en tot Ravel, tant en lo que és, com en lo que fá. Aquest petit home tan sec, tan nerviós, fràgil i resistent a un temps; eixa iivantor salamera i eixa flexibilitat de l'acer més ben llaminat, el seu gran nas i eixes galtes lluentes; la seua forma aguda i prima; el seu aire un poc distant i tanmateix ple de cortesia; la sea traça fina, el seu aspecte fort sense arribar a la brusquedat; el seu gest lleu, el seu color moreno de tió que es guarda d'espetegar, tot aixó és el *grillon* d'Espanya. I el seu art encara més té accent espanyol amb llengua i ge francès»...

Maurice Ravel, s'ha inspirat per a moltes de les seues obres en una personal visió d'Espanya; pero no és que Ravel volguera fer música espanyola, a la faisó com poguera fer la un músic nostre; l'Espanya de Ravel es una estilització personal del músic com tal vegada la nostra Xina fora un farol i una cigonya d'aguts perfils en un fons de laca; l'Espanya de Ravel és una estilització dels motius que han estat donats a l'artista, per a sentir la intuició de nostra pàtria, pero no obstant a través de les qualitats característiques de son propi temperament i de les condicions artístiques de la seua raça; i «L'alborada del gracioso», «La rapsodia espanyola», «La pavana per a una infanta difunta», «La melodia espanyola» i la seua comèdia musical (llibre de Franc-Nohain) «L'hora espanyola» és açó lo que testifiquen.

La frase de Suarés, podiem canviar-la del revés, dient: «Per motius d'Espanya que donaren pretext a la seua inspiració i encara que aquests motius hagueren estat presos directament del nostre folk-lore, Ravel és el més francès dels músics actuals».

Es el més francès, per el seu amor a la clàritat, a l'elegància, a la ironia, a la intel·ligència; la fina sensibilitat de Ravel ama lo lluminós i diafan de la manera més característica al gust del seu país; lluny dels apassionaments germànics, hi ha al fons de la

música de Ravel, un lirisme que moltes vegades fuig, no s'atreuix a guaitar per por de la confusió i es torna en una ironia graciosa i incisiva; un lirisme que no es descompon en èmfasi per no perdre la correcció francesa, i fins quan es lliura a l'ensomni d'un vals, ho fa defingut per un sentiment de pudor, com una ironia de temps anteriors, com una alusió a un saló imperial vienés de 1855; sols que és una ironia comprensiva i amorosa, car en els fons...; pero és que Ravel estima la clàssica limitació, les clàssiques normes, i és tot distinció i bon gust.

Hagué un temps en que es parlava de la semblança de Ravel i Debussy i encara del debussisme de Ravel; pero la banda de les diferències tècniques, el que haja escoltat diverses voltes «L'après-midi d'un faune» i «La valse» o «Le Tombeau de Couperin», pot haver trobat altres diferències més pregonas; lo que és en Debussy un sentiment d'ambient, un sentiment harmònic, és en Ravel un perfil melòdic més acusat; la melodia debussista sol ésser més pereosa; lo que en Debussy sol ésser «reverie» o sentiment, en lo que la sensació té de sentiment, sol ésser gràcia lírica en Ravel i melodia més incisivament caracteritzada; pero tot açò dit no d'una manera absoluta i sense comptar amb les innegables semblances d'època, de creació paralela i d'igualtat d'ambient; pero per al que ha somniat allà en París en l'Opera Còmica amb les sonoritats de «Pelleas et Melisande» i ha sentit després un gojós delit amb «L'enfant et les sortilèges» tindria prou amb recordar la diversa actitud del públic davant d'aquelles obres per a trobar-les lo que hi ha de distint, sino haguera trobat les diferenciacions que amb paraules han estat abans definides; i en tot cas, una fina sensibilitat musical acertarà trobar la distinció entre Ravel i Debussy, encara que no encertarà a definir aquesta distinció amb paraules.

L'orquestra de Ravel és la dels russos, ampliada i subtilisada; i en quant a l'escriptura pianística hi ha qui opina que àdhuc s'avança Ravel a Debussy, en un nou estil que venia de Chopin i de Liszt.

Tanmateix, en la cadena històrica, Debussy més pareix l'anell modern més pròxim al romanticisme i Ravel el seu enllaç amb lo més actual.

Ni la glòria de Debussy ni la de Ravel s'estorben; i mort aquell, queda Maurice Ravel con el més gran músic francès; un dels més fins de tots els temps i amb un petit grup que no aplega a la mitja dotzena,—i entre els que està el nostre Manuel de Falla—lo millor de la nostra època. Pero tornem al vers de Machado:

«Cuando és para vosotros noble y bello y gallardo
gallardo y noble y bello para nosotros es».

Nosaltres recordem ara la gran ovació amb que es va acollir per primera volta en València «Dafnis i Cloe» i la repetició que assolí també la versió orquestral de l'«Alborada del gracioso» a l'ésser coneguda, senyal de lo que foren gustades; desitgem que els aplaudiments a la seua música sonen de nou aquests dies i que durant l'estància en la nostra ciutat del gran músic li siguen grats i bells el color, l'aire, el perfum, la llum i les gents de la nostra terra.

EDUARD RANCH.

PROSES INGENUES

Col·leccionisme

Hi ha home aficionat a les dates històriques, com hi ha qui col·lecciona segells, cap i cues o caps de mistos. Açò del col·leccionisme es una mena de follia encara no classificada per la Diagnòstica i, per això, el malalt pot circular lliurement per el mon sens temença de ser reclòs per la força, encara que amb perill de contaminar a l'element sà que, diguen lo que vullguen quatre filatèlics, antiquaris i atrapadors de fototopies, en queden uns quants per a equilibri de la raça.

L'afició exagerada a celebrar dates històriques, com l'afició a col·leccionar canaris, no és, generalment, un fet expontani; nàix del mig ambient en que l'individu es desenrotlla. Per això en els països on hi hán més aficionats a l'automovilisme, és en el nord d'Amèrica i a l'esment de les dates històriques, és França.

França, a més d'un antecedent riquíssim de fets històrics, són aquests de fan gran

relleu i transcendència que no necessiten els francesos esforçar-se amb detalls minuciosos del fet que han de glorificar: tenen prou amb una xifra per a que tots s'en adonen de la importància de la festa. Es diu simplement «el 14 de Juliol» i el mon sancer veu darrere d'aquestes paraules simbòliques l'esclat de la revolució francesa i la destrucció de la no manco simbòlica Bastilla; es diu «el 93» i tot hom veu un període de fèrres violències, la guillotina i el cap de Lluís XVI dins del tràgic cistell. Per això, França, està plena de monuments i de marbres amb dates i xifres, sense més explicacions que aquestes: «Monument al 27 de Juny», «Carrer del 21 de Gener»... Per això, França, és el país on hi han més col·leccionistes de dates històriques.

Nosaltres també tenim un antecedent riquíssim de fets històrics. Però si es ben cerque celebrem les dates, no som sintètics en l'expressió i, per humildat nostra, o per intrascendència del fet que's glorifica, donem explicacions difuses de les nostres festes commemoratives, despreciant per insuficient la xifra simbòlica i representativa. Deixant apart el cas insòlit del «2 de Maig» i ara, per rara assimilació, «el 13 de Setembre», en lloc del «12 d'Octubre» diguem sempre «la Festa de la Raça»; en lloc del «1 de Maig» diguem «la Festa del Treball»; en lloc del «19 de Març» diguem «el dia de les Falles»; en lloc del «9 d'Octubre» diguem «el dia de Sant Donís»; en lloc del «30 de Setembre» diguem «el dia de l'alternativa de «Clàssico».

I es per tot açò que'ns ha sorprés el cas de «X»—ací ocultem el nom d'una petita ciutat espanyola—en un recent viatge nostre. «X» és una d'aquestes ciutats sense història, on m a ha ocorregut res. Es podria perfectament escriure una nova història de la nació sense citar-la per a cap altra cosa que en, tot cas, per a elogiar la seua collita excel·lent de dacsa i de carabases. Compendràn, vostés, la seua insignificància quan s'apiguen que l'Ajuntament cert any, per festes, convocà un concurs d'himnes patriòtics i el premi el declararen desert. Els poetes de la terra no trovaren un sol motiu d'elogi, d'exaltació bèlica o simplement de romanç de gesta aplicable a l'esmentada ciutat. I això que'ls poetes son el mateix diable per a inventar adjectius encomiàstics i fins per a trobar motius poètics on sols hi han carabases.

Puix bé; en la nostra visita ens va sorprendre el fet de que la majoria de carrers de la dita ciutat están retolats amb dates que hi ha que supondre històriques. Hi ha una «plaça del 21 de Gener», un «carrer del 4 de Maig», un «carreró del 16 de Decembre», una «travessa del 6 de Juny».....

El fet no és corrent al nostre país. Això és quelcom semblant a la costum de França. Però..... qué fets es commemoren amb aquestes dates incògnites? Nosaltres no sabem que al mon haja ocorregut mai res el 21 de Gener, el 4 de Maig, el 16 de Decembre ni el 6 de Juny.

L'Alcalde de la ciutat de «X» ens va resoldre el nostre interrogant. Motiu d'amistat ens portaren a sa casa. I sa casa, com actualment és costum, decorada i amb mobles de lo que podriem dir un «recontrarrenaiximent» espanyol, té dalt de cada porta l'inscripció d'una data per a nosaltres incògnita. Fins una gran cadira de fusta i cuir que hi ha junt a la llar del menjador ostenta una inscripció que diu: «Silló del 20 de Novembre».

Extranyants preguntarem a l'amic i ens va respondre:

—Tot són remembrances de fets històrics familiars que sens cap dubte, tenen més transcendència per al individu que'ls més importants fets nacionals, interessants en tot cas a la col·lectivitat. Mireu: «Habitació del 6 de Febrer». Ací, els meus pares, el dia 6 de Febrer de 1895, demanaren la ma de la que huí és la mare dels meus fills. «Cuarto del 4 d'Agost»: ací morí l'avi, l'avia i la tia Encarnació. «Sala del 7 de Març»: ací naixqué el meu fill Nicolau.....

L'Alcalde de la ciutat de «X» és un enamorat a la francesa de la rotulació en xifra, un fill del mig ambient, un col·leccionista de dates històriques, com podria ser-ho de papallones disecades, i quin eixemple son els marbres i rajoles que des de petit ha vist pels carrers i places de la seua ciutat commemorant fets minúsculs, íntims, ignorats pel mon, però de tanta transcendència per a la vida provinciana de la ciutat de «X» com la batalla del Marne pugué ser per a París i per a França.

—¿I el «silló del 20 de Novembre»?—ens atrevim a interrogar.

—Es el monument històric més preuat de tota la casa. En aquest silló ¡fixes bé amb ell! descansà deu minuts l'home més gran d'Europa.....

—¿Napoleó?—interrompim.

—¡No!

—¿Ramón i Cajal?

—¡No!

—¿Pirandello?

—¡No! En eixe silló descansà deu minuts Samitier, el «mago del baló» el dia que vingué ací a jugar l'últim partit de campionat.

ENRIC DURÁN I TORTAJADA.

POEMES DE SALVADOR VERDEGUER

APUNTS

Desconsoladament, porta els ulls baixos
i no gosa mirar al seu entorn,
Va endolat de silenci. Me s'autoixa
la figura espectral d'un panteó.

CELISTIA

Un blavicularíssim retall de celistia
m'ha obert la apetència d'eixir al balcó.
Silenci! En la santa forma de la lluna
prenc la comunió.

Nit amparadora
dels atormentats.
Substància blavíssima
dels enamorats!

Verge predilecta
dels esperits folls,
davant ta nuesa
jo doble els genolls!

FONTILLES

I per el antisèptic sojorn del sanatori
va el poeta llebrós
arrossegant la runa de sos membres...
¡Alighieri en l'Infern no conta este dolor!

Baix de la costra infecta
un claríssim llumet se debatix.
L'ànima viva, que fugínt, volguera
sadollar-se de sol i d'Infinit!

CANÇÓ

Del mal que pas no puc guarir
si no em mirau
ab los ulls tals que puga dir
que ja no us plau
que jo per vós haja a morir.

Si muir per vós llavors creureu
l'amor que us port,
i no es pot fer que no ploreu
la trista mort
d'aquell que ara no voleu;

que el mal que pas no em pot jaquir
si no girau
los vostres ulls que em vullen dir
que ja no us plau
que jo per vós haja a morir.

JOAN ROIÇ DE CORELLA.

TOTS SANTS

Valga'm Deu quin solet raja
el matinet de Tots Sants!
Bota foc a les pupiles
i va, entorn, espurnejant.
De la pluja d'estos dies
tot ell s'ha clarificat.

El jardí està hu' de festa.
Hi ha enramada de fullam
i les clapes de sol, vives,
gotejen ací i allà.
Ben pomposament celebra
el estiu sos funerals!

Quatre vells septagenaris
conversen arringlerats
al caliu d'este solet
que reconforta la sang.
Hi ha cromàtic vol de rises
dels aucells i dels infants.

Valga'm Deu quin solet raja
el matinet de Tots Sants!

SALVADOR VERDEGUER.

NOTES

Col·lecció «L'Estel»

Cada dia és més optimista el pervindre d'aquesta col·lecció. Hui podem anunciar que ha quedat definitivament constituïda a base d'un Consell del que formen part els senyors Aguirre, Reig i Caballero i un Director gerent. Per a aquest càrrec ha estat designat Adolf Pizcueta.

Inmediatament és començaràn els treballs de propaganda i de subscripció, a fi de que a ésser possible es publiqui encara enguany, com s'anuncià, el primer volum.

Els lectors de TAULA que desitgen subscriure's, poden manifestar-ho a l'administració d'aquesta Revista.

El Pare Fullana a l'Acadèmia

El dumenge passat llixqué el Pare Fullana el seu discurs d'entrada a l'Acadèmia espanyola. A l'hora d'escriure aquestes ratlles sols coneixem del seu discurs la referència telegràfica dels diaris de la ciutat i algun comentari dels diaris de la cort. Aquests, però, preferim omitir-los. I en quant aquells son ja coneguts dels nostres llegidors i abanda no oferixen ningun interès.

En el pròxim número dedicarem l'atenció que mereix el discurs del filòleg valencià.

Felicitem al Pare Fullana.

Exposició Teodor Andreu Sentamans

El senyor Andreu, a qui la joventut artística deu en bona part l'interés de l'Ateneu Mercantil per les coses d'art, ha celebrat en aquesta entitat una exposició de les seues obres, presidides per un retrat de Sorolla (amb un pomell de llorer que es va secar molt pronte). El catàleg també anava encapçalat per una dedicatòria a Sorolla. I els quadros volien palesar que l'autor era deixeble de Sorolla, el gran pintor, malgrat tots els tòpics i totes les adulteracions. El senyor Andreu ha venut un número prou considerable de obres.

Exposició Enric Cuñat

Altra vegada ha tornat a la Sala Abad, com abans es manifestà en altres bandes, la musa melangiosa, la musa consirosa, la musa enyorívola d'Enric Cuñat, aquest pintor que havem d'estimar d'una manera tota especial els valencians que no volem el nostre art ni les nostres lletres definits i encarrilats per unes normes rutinàries i que creiem que la valenciania no ha de manifestar-se baix la forma peculiar de les etiquetes per als pots de tomata (industria molt respectable, per altra banda) ni en l'estil de la prosa merament entusiasta o de la poesia grollerament còmica. Cal dir una i mil vegades que Enric Cuñat, amb tot i la seua tècnica que als de l'ofici pot semblar massa senzilla, però defensable i lloable des d'altres punts de vista, és en absolut un dels temperaments més grans d'artista que hi ha a la nostra ciutat.

Un treball del senyor Deleito

En el nostre número anterior, recollirem una nota del publicista M. Herrero-García sobre un treball del catedràtic d'aquesta Facultat de Filosofia i Lletres Josep Deleito i Piñuela: treball publicat a la «Revista de la Biblioteca, Archivo y Museo del Ayuntamiento de Madrid» i referent a les «festes cortesanes públiques celebrades a la cort durant el primer matrimoni de Felip IV».

Herrero-García deia:

1.er Que l'erudit catedràtic Deleito i Piñuela relatava amenament aquelles festes.

2.^{on} Que en el treball de Deleito i Piñuela es trobava a mancar la darrera documentada explicació d'Alonso Cortés sobre la mort del comte de Villamediana.

3.er Que Deleito i Piñuela, al tractar dels obsequis al príncep de Gales, insistia en atribuir a Góngora un sonet que Artigas té per no seu.

I 4.¹ Que, en general, la sèrie a la qual pertanyia el treball de Deleito i Piñuela, no passava de la superfície de les notícies conegudes i no escassejava en erros com els elementats.

A Deleito i Piñuela li va sentar pèssimament aquesta nota contra la qual va publicar una bona quantitat de prosa als diaris locals. També nosaltres havem rebut unes quartilles de Josep Deleito i Piñuela referents a la nota abans dita i a un seguit de coses que per ésser incongruents amb ella i per contindre al·lusions massa poc franques no podem amparar a les nostres columnes, requerides, a més, per altre original. En canvi, tenim un veritable plaer en acollir les consideracions concretes de Deleito i Piñuela als extrems de la nota de Herrero-García.

Al 1.er extrem diu: (Perdó! No diu res...)

Al 2.^{on} extrem diu: Que en una nota del seu treball parla de l'opuscle d'Alonso Cortés sobre «La muerte del Conde de Villamediana»: opuscle que dona una versió que mereix moltes reserves.

Al 3.er extrem diu: Que en el treball tantes vegades esmentat no fa cap al·lusió al sonet en qüestió i, per tant, no pot caure en cap erro referent a ell.

I al 4.¹ extrem diu: Que el seu treball li ha costat molt de fer, que com en tots els treballs congèneres hi haurà erros i que agrairia que el seu censor li'ls assenyalara, en lloc d'inventar-ne.

Es curiós que Deleito i Piñuela escriguera sobre la qüestió en uns quants diaris de València i no procurara una aclaració en «El Debate», periòdic on Herrero-García publicà la nota reproduïda ingènument per nosaltres.

Pero Herrero-García, assabentat dels esplais rectificadors de Deleito i Piñuela, ha concretat les següents coses en un article d'«El Debate».

Al 1.er extrem: (Res, perquè Deleito i Piñuela no protestava dels elogis dedicats a ell).

Al 2.^{on} extrem: Que Deleito i Piñuela, tot i coneixent, com ell diu, la explicació d'Alonso Cortés sobre la mort del comte de Villamediana, dona en dos pàgines i mitja la tradicional versió folletinesca i es limita a dir que la «documentada» explicació d'Alonso Cortés mereix moltes reserves, les quals no exposa.

Al 3.er extrem: Que Deleito i Piñuela, al declarar que no fa cap al·lusió al sonet en qüestió, no té en compte que va escriure «els obsequis al príncep de

Gales ascendiren, segons càlcul de Gòngora, a un milló de ducats». Ara bé: Gòngora no va fer en cap lloc semblant afirmació la qual solament es troba en un sonet que s'atribuïa a Gòngora. Per tant, Deleito i Piñuela continua creient que el sonet és de Gòngora, malgrat la demostració d'Artigas en contra.

I al 4.¹ extrem: Que no va comentar en la nota totes les coses que li varen cridar l'atenció. Deleito i Piñuela, per exemple, confonia el Dimecres de Cendra amb el Dimecres de Tenebress que és el Dimecres Sant.

I res més, per ara. A nosaltres, no ens agraden massa aquestes qüestions; però tampoc les donem despòdicament com acabades.

Joan Chabàs i Martí a Barcelona

Joan Chabàs i Martí és segurament un dels escriptors més subtils que fins ara han treballat en el camp de la jove literatura madrilenya.

I d'em «fins ara» perquè Joan Chabàs se'n va a viure a Barcelona, «sota el signe»—frase de moda—de Joan Estelrich.

Ens plau aquest canvi de residència de Joan Chabàs, el qual de sempre havia manifestat una evident coneixença de les coses catalanes.

I en aquesta ocasió publiquem el desig de veure'l més apropat a les essències valencianes que tan belles es poden ovirar desde la seua nativa ciutat de Dènia.

Una làpida

El dia 16 de gener de 1888, dos societats valencianes, «Lo Rat-Penat» i «L'oronella» anaren a Xàtiva i col·locaren una làpida en la base de la església de Santa Maria.

Aquella làpida deia:

«A l'immortal artista Josep Ribera (L'Espanyolletto), fill de Xàtiva, en commemoració del tercer centenar de son naixement, «Lo Rat-Penat» i «L'oronella» de València.—12 de gener de 1888.»

Però aquella làpida la va malmetre el temps. El dia 12 del mes passat la varen canviar, respectant íntegrament el seu text. Clar està que «L'oronella» no va concòrrer, perquè aquesta entitat ja no existix. Ignorem la intervenció de «Lo Rat-Penat».

Els amics d'Ignasi Iglesias

Després de la mort del gran dramaturg s'han celebrat diversos actes d'homenatge i s'ha constituït, sense cap formalitat, un grup que es titula «Els amics d'Ignasi Iglesias» que curarà de tot lo referent a la memòria del poeta. Aquest grup projecta construir una font—bell monument—per mig de subscripció popular, per a lo qual s'ha establert una quota única d'una pesseta.

L'Administració de TAULA s'encarregarà de recórrer els diners que se li envien amb aquest fi.

Comentaris sobre TAULA

Entre altres comentaris que agraïm, hem de subratllar els articles apareguts al número del dia primer de la «Gaceta Literaria», secció de «Postales ibéricas» i a «El Día Gráfico», de Barcelona.

Els poetes del Sur

Els poetes del Sur són els que s'apleguen a l'entorn d'aquesta TAULA, segons els ha denominat el senyor L. de S. en les breus paraules de presentació posades en la plana literaria del «Diario de Tarragona». En aquesta plana, primer raid de col·laboració literària valenciana, figuren treballs de Carles Salvador, Pasqual Asins, Francesc Caballero, Bernat Artola, Almela Vives, Josep M.ª Bayarri, Navarro Borrás, Salvador Verdeguer i Thous Llorens.

Les obres completes de Joan Maragall

L'edició completa de l'obra de Joan Maragall, publicada ran de la seua mort, s'ha esgotat de fa temps, fins a l'extrem de que molts dels seus admiradors no poden adquirir ni un sol volum de poesies. Aquesta llacuna, tantes voltes planyguda, va a ésser omplida per el pla d'edicions que projecta Joan Estelrich, d'acord amb els fills de Maragall.

Com considerem la notícia d'un gran interès, anem a donar una petita referència.

L'edició definitiva ho serà per vint anys, car l'editor admet la possibilitat de descobrir noves lletres que puguen engruixir l'epistolari i àdhuc admet nous punts de mira en la crítica. S'inclouran poesies inèdites, traduccions en prosa i articles vibrants que no era prudent inserir en la primera edició. Els articles s'agruparan per unitat de temes: articles crítics, proses líriques, comentaris socials, etcètera. Un d'aquests volums és titularà «Per l'ànima de Catalunya», títol d'un article de Maragall. I en el darrer volum és publicarà un índex minuciós de matèries. La gran novetat d'aquesta edició és la publicació de l'epistolari del poeta. Cartes al Bisbe Torras, a Giner de los Ríos, a Unamuno, a Josep Pijoan i a altres eminents personalitats. Aquest volum anirà prologat per Carles Soldevila.

A aquest homenatge—diu l'editor—associarem la flor dels nostres crítics i escriptors. En els volums adequats publicarem estudis ja coneguts sobre Maragall de Joan Alcover, S. Oliver, Ruyra i estudis inèdits de Cambó, Carner, Montoliu, Capdevila, Riba, Estelrich, Corominas, Pijoan, Soldevila, Nicolau, etc.

L'obra constarà de 16 ó 18 volums, classificat el conjunt en la següent forma: Poesies, Traduccions, Nausica, Elogis, Prosa lírica i narracions, Religió i filosofia, Estètica i crítica, Patriotisme i política, Qüestions morals i socials, Vides de Sants, d'Ernest Hello, Epistolari.

En 1929 es publicaran els quatre primers volums que serán: «Poesies», «Fisonomías de Santos», «Epistolari» i «Elogios», amb pròlegs de Capdevila, P. Antón, Soldevila i S. Oliver, respectivament.

Homenatge a Pompeu Fabra

No és estrany que el rom de Pompeu Fabra resulte conegut per als que han dedicat alguna atenció al renaixement de Catalunya i àdhuc per als que viuen despreocupats de la seua marxa. Quan es va modificar la composició de l'Acadèmia de la Llengua Espanyola i es crearen les places d'acadèmics «regionals», el nom de Pompeu Fabra es donà com a segur per a un dels dos seients que corresponien a Catalunya. La seua labor des de l'Institut d'Estu-

dis Catalans—verdadera Acadèmia—té el prestigi de l'assentiment unànime. No obstant Pompeu Fabra entengué, abstenint-se de presentar la candidatura, que la seua esfera d'acció estava dins de la mateixa Catalunya i no a la docta corporació encarregada de vellar per la puresa del castellà. Aquesta decisió no fou motiu per a que és produïra una vacant: el senyor Eugeni d'Ors, ambiciós de tots els honors, li va plaure aquest per al qual estava moralment incapacitat.

Pompeu Fabra és, puix, la màxima autoritat en les qüestions lingüístiques del català actual. La Comissió promotora de l'homenatge, formada per Josep Carner, J. M. de Casacoberta, Joan Estelrich, Jaume Massó i Torrents, Nicolau d'Olwer, Carles Riba i Antoni Rovira i Virgili, en el document en que el proposen, donen la següent justificació: «Sense el seu mestratge assenyat hauria estat difícil a la nostra llengua escrita de desistir-se de la reclosió dels cenacles literaris. El nom de Pompeu Fabra romandrà vinculat al redreçament integral del verb de Catalunya. Ell, bon coneixedor de la llengua clàssica i de les varietats vernàcules, amb els seus esforços de depuració lèxica i sintàctica i de normalització ortogràfica, ha tornat en pocs anys el català al camí ral, d'on els segles decadents l'havien allunyat amb llur marrades».

En aquestes sòbries paraules està contingut el més gran elogi de Pompeu Fabra. I si la seua obra inspira una càlida simpatia, la seua persona encomana també els millors sentiments. Pompeu Fabra ha complit els sixty anys i és, cosa rara a la seua edat, nadador i tennista. Consignem el detall com a prova de l'esperit que l'anima. Un altre detall que també agrada fer constar és que passà des de la càtedra d'Enginyer de Bilbao a l'Institut d'Estudis. Cas estrany de vocació i aptitud.

I en què consistirà l'homenatge? En un volum en el qual els escriptors de Catalunya, València i Mallorca ofrenen cadascú una flor del seu jardí. Serà el testimoni—diuen els organitzadors de l'homenatge—que el seu esforç ha reeixit. El volum portarà el nom de «Miscel·lània Fabra» i els treballs hauràn de ser framesos al senyor Casacoberta (Ateneu Barcelonés) abans del 28 de febrer de 1929.

TAULA envia una expressiva salutació al gran gramàtic i s'adherix a l'homenatge.

Dos quadros del nostre pintor Ribera

El professor Colarieti Tosti mentre es trobava a Bettona realisant treballs de restauració en aquella pinacoteca, ha reconegut en dos pintures la paternitat de Josep de Ribera. Ambdós produccions ostenten la firma de l'artista i representen respectivament Sant Pere i Sant Pau.

Una d'aquestes ostenta la data de l'any 1641. L'estat de conservació d'aquestes pintures és solament discret.

BIBLIOGRAFIA

Montoliu parla d'Artola

Manuel de Montoliu, l'eminent crític de «La Veu de Catalunya» parla del seu «Breviari crític» estant del llibre «Elegies» publicat pel nostre poeta castellonenc Bernat Artola Tomàs. Ens plau reproduir un fragment de la crítica:

«Insòlita i inesperada és la significació d'aquesta nova veu que ens fa arribar la poesia de la terra germana de València. La terra de la llum i del color ens trameta ara una paraula gràvida d'una austeritat tota interior. El contrast, encara no explicat, entre la jocunda terra llevantina i la Musa concentrada i melangiosa d'Ausias March, avui es torna a repetir en el cas del poeta Artola, que se'ns presenta cantant «l'aspra soletat austera del seu cor il·luminat», tot seguint les peïjades del taciturn cantor de Teresa. El qui, com jo, d'alguns anys ençà no es cansa d'exhortar els nostres poetes a girar els ulls al món subjectiu, ha d'exultar a l'aparició inesperada de l'obra d'un jove poeta que ve a incorporar-se al procés d'interiorització que presenciem ja fa temps en la lírica catalana. Un jove poeta que ja en la seva primera obra sap definir l'orientació de la seva poesia en un vers de mestrivola sobrietat com aquest: «Primer de tot vull viure dins de mi»; un jove poeta que en el pòrtic de la seva primera obra comença per declarar-nos que ens porta un somni personal en les seves rimes («somnia esquers qui lleus fugen de mi, i tornen grèus per l'externa tempesta»); un jove poeta que sap encarnar aquest somni seu en simbolitzacions tan riques d'emoció i fantasia com aquella que troba «dins la blavor de la cova somniada», de la qual ens parla en la composició XXVII, és un poeta que sap on va, o per dir-ho amb una locució vulgar, sap de què va, això és: sap l'essència de la poesia lírica».

Parlaments a les Corts Catalanes

Aquest es el títol d'un dels darrers volums publicats per l'«Editorial Barcino» en la seua col·lecció «Els Nostres Clàssics». Es tracta, indubtablement, d'un dels volums més interessants de la col·lecció per tal com a l'interès literari que tenen molts dels discursos, cal afegir l'interès històric que tenen quasi tots. A més, sempre és grat vore com en les terres de la confederació catalano-aragonesa, dins la òrbita de la qual girava la nostra València, florien els signes de civilitat. Signe de civilitat és, sense dubte, l'oratoría política, sobre tot quan els països no solament es limiten a parlar i escoltar, sinó que saben obrar ampla i llargament. Per totes aquestes raons recomanem aquest llibre.

Dos llibres de Carles Salvador

Segurament serà grat als nostres lectors assabentar-se de que Carles Salvador, el benemèrit literat, perenne lliçó d'entusiasme, té enllestits dos llibres que no tardaràn molt a publicar-se. I seran un llibre de prosa i un llibre de versos.

El llibre de versos es titolarà «Vermell en to major». Ja en tingueren un fast els visitants de la «ll Taula de Poesia». I creiem que l'edició tindrà, per torna, alguna particularitat interessant.

El llibre de prosa serà un «Elogi del Xiprer». La publicació d'aquest llibre anirà, segons tenim entès a càrrec de la «Societat Castellonenca de Cultura» que—també segons tenim entès—iniciarà amb el llibre de Carles Salvador una «Biblioteca de Contemporanis» on es publicaran obres dels nostres autor d'ara en la nostra llengua. Augurem, per a l'entitat castellonenca, un augment de simpaties.

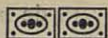
Tintoreria Soto

NOM I MARCA REGISTRATS

Grans Tallers per a la neteja en sec i el tenyit de robes usades

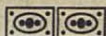
SUCURSALS

EN VALENCIA I CASTELLÓ

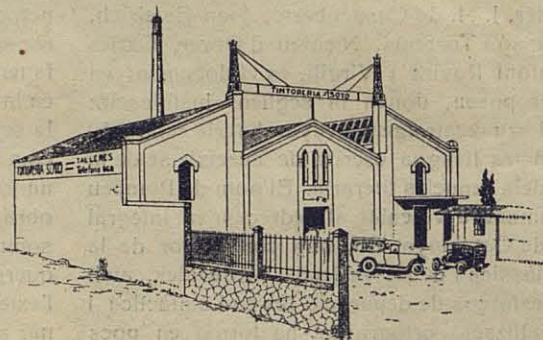
DESPATX CENTRAL:

AVINGUDA DEL PORT, 47

TALLERS:

Institut Candela, J. S. (Junt a l'Avinguda del Port.)

Antiga Sucreria i Pastisseria de Santa Catarina

LA CASA DEL PANQUEMADO

(PASOCARRAT)

PANQUEMADO CALENT TOTS ELS DIES A LA UNA DE LA VESPRADA

12, PLAÇA DE SANTA CATARINA, 12

(JUNT A LA PORTA MATEIXA DE L'ESGLÉSIA DE SANTA CATARINA)